

Силабус
навчальної дисципліни
«Етика та естетика»
2020-2021 навчальний рік

Освітня програма: «Історія».
Спеціальність: 032 Історія та археологія.
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки.
Рівень вищої освіти – другий.

Викладач (і)	Дуденок Валентина Іванівна
Посилання на сайт	Сторінка курсу в електронній системі МУДЛ: URL: https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=574 Персональна сторінка на сайті БДПУ: URL: http://bdpu.org/faculties/gef/structure-gef/kaf-istor/composition-kaf-istor/dudenok/
Контактний тел.	0993007015
Е-mail викладача:	Dudenok.vi@gmail.com
Графік консультацій	Середа, 9.35-10.55

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3 кр.,90 год.	14	14	62	залік

Семестр: весняний.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: історія, закон, тенденції, добро, зло, прекрасне, чуттєве, мистецтво, мораль, постмодерн, дискурс, концепт.

Мета курсу - ознайомлення студентів з різноманітними світоглядними системами, пов'язаними з ними концептуальними підходами щодо етичних та естетичних категорій; сприяння формуванню гуманістичних і оптимістичних світоглядних цінностей.

Основними завданнями дисципліни «Етика та естетика» є :

- розкриття специфіки і значення етичного та естетичного світоглядів;
- ознайомлення з основними естетичними ідеалами та смаками різних історичних епох;
- вивчення основних закономірностей розвитку мистецтва;
- отримання навичок етичного та естетичного спілкування з людьми;
- оволодіння нормативами етичної та естетичної поведінки;

- ознайомлення з основними проблемами аксіології, в тому числі і в контексті пошуків сенсу життя.

Предметом вивчення етики та естетики є найбільш загальні принципи морального та чуттєвого взагалі (естетичного) відношення до світу, аксіологічні парадигми та концепти сучасності.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 2. Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби й вразливі місця, суперечності та неповноту аргументації.

ЗК 3. Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань та стратегій/способів мислення.

Результати навчання:

ПРН 1. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, категоріальний апарат з історії та археології

ПРН 2. Здатність запам'ятовувати або відтворювати найважливіші факти, події та процеси історичного минулого українського народу і людства загалом

ПРН 3. Здатність визначати основні тенденції історичного розвитку в конкретні історичні періоди

Зміст курсу:

Тема 1. Предмет і методологія етики.

Етика як наука про мораль та компонент духовної культури. Місце етики в системі філософського та гуманітарного знання. Етика та конкретні соціальні дисципліни: соціологія, історія, соціальна психологія та ін. Особливості етики як науки. Єдність науковості та нормативності етики. Шляхи та можливості впливу етичного знання на моральні засади особи та суспільства. Роль етики в процесі реформування українського суспільства.

Тема 2. Предмет та завдання естетики.

Естетика - наука про сутність естетичного у дійсності, про загальні закони естетичної діяльності, естетичного пізнання світу. Зміна предмету естетики у процесі розвитку суспільно-історичної практики. Місце естетики в системі філософських наук та у системі наук про мистецтво. Структура естетичного знання. Естетика як система законів і категорій. Метод дослідження в естетиці як науці. Естетична теорія та мистецтво. Завдання естетики в розвитку духовної культури, мистецтва українського суспільства, у вихованні громадян.

Тема 3. Основні категорії моралі.

Основний зміст категорій етики: «щастя», «сєнс життя», «справедливість», «добро», «зло», «свобода волі», «любов», «дружба» тощо. Вчення про специфіку моралі. Тракткування категорій в сучасній науці.

Тема 4. Основні категорії естетики.

Визначення категорій. Прекрасне. Різноманітність форм, прояву прекрасного у природі, суспільстві, праці. Прекрасне та естетичний ідеал. Історична змінність уявлень про прекрасне. Прекрасне і корисне. Прекрасне і істинне. Прекрасне і добре. Прекрасне у мистецтві як гармонійна єдність змісту і форми. Критика естетизації потворного у сучасному мистецтві. Високе і героїчне. Способи і форми вираження високого і героїчного в мистецтві. Трагічне. Діалектика необхідного і випадкового у трагічному. Історичний характер трагічного. Особливості трагічних колізій у сучасну епоху. Комічне. Різноманітність комічного у дійсності. Прояв комічного у різних видах і жанрах мистецтва.

Тема 5. Проблема морального вибору та ціннісних орієнтацій особи.

Філософія про взаємозв'язок свободи та необхідності в діяльності людей. Критика фаталізму та волюнтаризму. Моральна свобода як пізнання та реалізація моральної необхідності. Рівні моральної свободи: від зовнішнього примусу до внутрішнього обов'язку. Ціннісні орієнтації особи. Поняття морального конфлікту, його види, джерела та природа.

Тема 6. Мистецтво як суспільне явище.

Мистецтво як форма суспільної свідомості. Про вплив соціально-економічного життя суспільства на мистецтво. Суспільний поділ праці як передумова виникнення мистецтва і умова його подальшого розвитку. Місце мистецтва у структурі культури. Мистецтво і політика. Традиція і наступність у мистецтві. Проблема критичного освоєння спадщини. Мистецтво та інші форми суспільної свідомості (наука, філософія, мораль, релігія); своєрідність їх взаємодії. Діалектика національного і загальнолюдського в українському мистецтві. Мистецтво і сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Феномен «масової культури».

Тема 7. Виникнення та основні етапи розвитку етики.

Етичні погляди Конфуція, Сократа, Платона. Кініки, софісти. Етос Аристотеля. Епікуреїзм і стоїцизм. Категоричний імператив І. Канта. «По ту сторону добра і зла» Ф. Ніцше. Абсолютна етика. Етичний релятивізм: ніцшеанство, неопозитивізм, екзистенціалізм. Інтуїтивізм. Гедонізм. Евдемонізм. Утилітаризм. Реалізм. Аскетизм. Альтруїзм. Конформізм. Натуралізм. Індивідуалізм. Нігілізм. Негативізм. Емотивізм. Теорія розумного егоїзму. Волюнтаризм. Лінгвістичний аналіз цінностей.

Тема 8. Основні етапи становлення естетичних теорій.

Естетичні теорії Стародавньої Греції (піфагорійці, Геракліт, Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель). Середньовічні естетичні концепції Західної Європи (Августин, Ф. Аквінський). Естетика Відродження. Естетичні принципи класицизму, його особливості у Франції, Англії, Німеччині, Росії. Естетика епохи Просвітництва (Хогарт, Вольтер, Дідро, Руссо, Лессінг, Гердер Шіллер, Гете). Німецька класична естетика (Кант, Шеллінг, Гегель). Постмодернізм як естетична парадигма кінця ХХ ст. Прекрасне. Різноманітність форм, прояву прекрасного у природі, суспільстві, праці. Прекрасне та естетичний ідеал. Історична змінність уявлень про

прекрасне.

Тема 9. Виникнення поняття «мораль». Історичні типи моралі.

Походження моралі як наукова проблема. Критика теологічних, соціально-договірних та біологізаторських концепцій походження моралі. Проблема співвідношення соціального та біологічного в поведінці людини. Людина як суспільна істота. Розвиток суспільства та ускладнення механізмів соціальної регуляції поведінки людей. Характеристика тотемізму як засобу впорядкування внутрішньогрупової діяльності. Локальність родової моральності та формування перших уявлень про добро та зло. Розпад родової спільноти та виникнення моралі окремих соціальних груп. Історизм як принцип наукового дослідження моралі. Основні історичні типи моралі.

Тема 10. Мистецтво як специфічна форма відображення дійсності.

Місце мистецтва в історично конкретному процесі пізнання. Художній образ як специфічна форма відображення дійсності у мистецтві. Художній образ як єдність загального й одиничного, об'єктивного й суб'єктивного, раціонального і емоційного. Типізація і ідеалізація. Художня творчість як вид естетичної діяльності. Роль світогляду у творчості. Критика елітаристських концепцій мистецтва. Творчий процес та його особливості. Процес художньої творчості у світлі сучасної науки про людину. Традиції і новаторство. Руйнування художнього образу у радикальних модерністських напрямках.

Тема 11. Основні етапи становлення етики як науки.

Етичні погляди Конфуція, Сократа, Платона. Кініки, софісти. Етос Аристотеля. Епікуреїзм і стоїцизм. Категоричний імператив І.Канта. «По ту сторону добра і зла» Ф.Ніцше. Абсолютна етика. Етичний релятивізм: ніцшеанство, неопозитивізм, екзистенціалізм. Інтуїтивізм. Гедонізм. Евдемонізм. Утилітаризм. Реалізм. Аскетизм. Альтруїзм. Конформізм. Натуралізм. Індивідуалізм. Нігілізм. Теорія розумного егоїзму.

Тема 12. Основні етапи становлення естетики як науки.

Естетичні теорії Стародавньої Греції (піфагорійці, Геракліт, Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель). Середньовічні естетичні концепції Західної Європи (Августин, Ф. Аквінський). Естетика Відродження (Л. Альберті, Да Вінчі, А. Дюрер.) Естетика епохи Просвітництва (Хогарт, Вольтер, Дідро, Руссо, Лессінг, Гердер Шіллер, Гете). Німецька класична естетика (Кант, Шеллінг, Гегель). Естетичні теорії визначних діячів мистецтва XIX - XX ст. Естетичні концепції XX – XXI ст.. Постмодернізм як естетична парадигма кінця XX ст.

Тема 13. Етико-естетичні теорії сучасності.

Лінгвістичний аналіз цінностей. Аксиологія як теорія цінностей. Вчення про загальнолюдські цінності. Поняття негативної цінності. Криза ціннісних орієнтацій. Поняття інтенціональності. Ідея пограничної ситуації в екзистенціалізмі. Проблема сенсу життя (В. Франкл). Взаємовідношення етики та етикету. Культура спілкування.

Методи навчання дисципліни є: лекції, практичні заняття, написання рефератів, виконання наукових досліджень, написання наукових статей, тестування. Заключний контроль – залік. Педагогічний контроль за навчально-професійною діяльністю студентів здійснюється в таких формах:

- а) поточний контроль відбувається за результатами виконання самостійних робіт (опрацювання філософської літератури, написання рефератів, конспектування першоджерел, складання тестів тощо);
- б) залік.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Основна увага приділяється вивченню базової літератури, вмінню самостійно мислити, здатності оперувати понятійним апаратом.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття. Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Електронне навчання у системі MOODLE, відеопроєктор, ноутбук.

Система оцінювання та вимоги:

При оцінюванні знань, умінь і навичок студентів враховується:

- 1) характер засвоєння наявних знань слухача з дисципліни (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота і точність знань);
- 2) якість актуалізації слухачем знань із предмету (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура професійного мовлення);
- 3) рівень оволодіння відомими прийомами аналізу соціальних фактів, сформованості умінь і навичок використання засвоєних знань на практиці;
- 4) прояв творчості й самостійності в навчально-пізнавальній діяльності;
- 5) якість виконання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що	Для підсумкового семестрового контролю, що	Для всіх видів підсумкового контролю

	включає екзамен, курсону роботу, практику	включає залік	
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Форма підсумкового контролю успішності навчання : залік.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
9	9	10	10	8	10	9	11	14	10	

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Булатов М. О. Філософський словник.-К.: Стилос, 2009.-574 с.
2. Воронюк, О.Л. Філософія: підручник для ст-ів вищих навч. закладів / О. Л. Воронюк. — 2-е видання. — К.: Медицина, 2015. — 224 с.: іл.
3. Гатальська С. Філософія культури: Підручник. –К.: Либідь, 2005. -328с.
4. Гусейнов А.А. Античная этика / А.А. Гусейнов. – М.: Гардарики, 2003. – 270 с.
5. Данильян, О. Г. Філософія. –Х.:Право, 2015.-432 с.
6. Естетика: навчальний посібник для педагогів / за ред. Т. І. Андрущенко. — К.: МП Леся, 2014. — 613 с.
7. Естетика. // Под ред. Левчук Л. Т. - К., 2006.
8. Золотухина-Аболина Е.В. Современная этика: Учебное пособие. 3-е изд., перераб. и доп. / Е.В. Золотухина-Аболина. – Ростов-на-Дону: МарТ, 2005. – 416 с.
9. Канке В.А. Современная этика: Учебник. 2-е изд., стереотип. / В.А. Канке. – М.: Омега-Л, 2008. – 400 с.

10. Кубрак О. Етика ділового та повсякденного спілкування.- К., 2019.-222 с.
11. Малахов В. Етика спілкування: Навч. Посібник.-К.:Либідь, 2006.-400 с.
12. Мишаткина Т.В. Этика: Учебное пособие. 5-е изд. / Т.В. Мишаткина, З.В. Бражникова, Н.И. Мушинский и др. – М.: Новое знание, 2008. – 584 с.
13. Мовчан В. С. Етика: Книга для вчителя:Навч.-метод. Посіб.—К.: Знання, 2008.-303 с.
14. Мовчан В.С. Естетика:Навч. посіб. – К.: Знання, 2011. – 527 с.
15. Нападиста В. Г. Історія етики в Україні (друга пол..19-поч.20 ст.):Навч. пос.-К.:Либідь,2004.-240 с.
16. Оніщенко О. І. Художня творчість:проект некласичної естетики.-К.: Ін-т культурології АМУ,2008.-232 с.
17. Смерж Л. О. Естетика.-К., 2009.

Додаткові

1. Бердяев Н.А. Эрос и личность (Философия пола и любви). - М., 1989.
2. Бубер М. Я и Ты. Диалог \ \ Два образа веры. - М., 1995.
3. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. - К., 1994.
4. Воропай 0. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. - К., 1993.
5. Гегель Г. В. Ф. Эстетика: в 4т.-М.,1968-1973.
6. Грушевський М. Про українську мову і українську школу.-К.,1991.
7. Гуревич П.С. Этика Артура Шопенгауэра.-М.,1991.
8. Кант И. Критика способности суждения \ \ Сочинения. - М., 1966. - Т. 5.
9. Кант И. Основы метафизики нравственности \ \ Сочинения в 6-ти томах. - М., 1965. - Т. 4.
10. Франко І.Я. Краса і секрети творчості.-К.,1980.
11. Фрейд З. Тотем и табу: психология первобытной культуры и религии. - М., 1923.
12. Фрейд З. По ту сторону принципа наслаждения. //Избранное.-М.,1990. Книга І.
13. Фромм Э. Бегство от свободы. - М., 1990.

Інтернет-ресурси

1. Філософія - Петрушенко В.Л.- <http://westudents.com.ua/knigi/627-filosofya-petrushenko-vl.html>
2. Бичко. І.В. Філософія Підручник. - 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002, - 408с. http://vtec.vn.ua/sites/default/files/page/files/osnovi_filosofskikh_znan.pdf
3. Буслинський В.А.Основи філософських знань Підручник . 3-ге вид., стереотип. – К.: Львів. – «Новий світ», 2006, -352с. http://vtec.vn.ua/sites/default/files/page/files/osnovi_filosofskikh_znan.pdf
4. Горський В.С. Історія української філософії: Підручник. – К.: Либідь, 2004. – 488с. http://vtec.vn.ua/sites/default/files/page/files/osnovi_filosofskikh_znan.pdf
5. Губерський Л.В., Філософія: Навч. посіб. /. – 6-те вид., випр.. і доп. – К.: Вікар, 2006. – 455с.-- http://vtec.vn.ua/sites/default/files/page/files/osnovi_filosofskikh_znan.pdf
6. В. Г. Кремень. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528 с.--<http://studentbooks.com.ua/content/view/1356/1/>

7. Більнов О. Ф. Філософська антропологія та її методичні принципи //Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: навчальний посібник--
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Bevzenko/index.html>
8. Гадамер Х.-Г.Істина і метод. Основи філософської герменевтики /Читанка з історії філософії. Книга 6. Зарубіжна філософія ХХ ст.
<http://philosophy.allru.net/pervo.html><http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Bevzenko/index.html>